

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 42/2010 vp

Hallituksen esitys laiksi tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 26 päivänä lokakuuta 2010 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 218/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Inka Hassinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- vakuutusosastojohtaja Olli Olanterä, vakuutusosasto

- puheenjohtaja Silja Romo, Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta
- johtava esittelijä Petteri Immonen, Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta
- toimistopäällikkö Olli Häkkinen, Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava ry
- lainopillinen asiamies Markus Äimälä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- päälakimies Timo Koskinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lainopillinen asiamies Risto Tuominen, Suomen Yrittäjät.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet oikeusministeriö ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta. Laissa säädettäisiin tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan tehtävistä, kokoonpanosta, asioiden käsittelystä muutoksenhakulautakunnassa ja muutoksenhakulautakunnan rahoituksen perusteista. Tapaturmavakuutuslaissa säädettäisiin kuitenkin edelleen muutoksenhakuoikeudesta, valitustiestä, muutoksenhakuajasta, vakuutuslaitoksen itseoikaisusta, asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta, lainvoimaisen päätöksen oikaisusta ja poistamisesta sekä takaisinpe-

rinnästä. Näitä koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi.

Esityksessä ei ehdoteta olennaisia muutoksia tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan tehtäviin ja kokoonpanoon tai asioiden käsittelyssä noudatettaviin yleisiin periaatteisiin. Muutoksena nykytilaan ehdotetaan kuitenkin, että tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätoiminen puheenjohtaja nimitettäisiin tehtävänsä toistaiseksi. Myös puheenjohtajien varajäsenjärjestelmää uudistettaisiin nimittämällä päätoimiselle puheenjohtajalle ja sivutoimisille

varapuheenjohtajille vain yksi yhteinen varajäsen, joka voisi toimia näiden kaikkien sijaisena. Vahvennetun jaoston kokoonpanoa ja päätösvaltaisuuden edellytyksiä ehdotetaan tarkistettaviksi. Lisäksi tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnassa otettaisiin käyttöön yhden tuomarin kokoonpano ja sotilastapaturma-asioissa jaoston päätösvaltaisuutta kevennettäisiin nykyisestä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annettua lakia, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annettua lakia, opintotukilakia ja työttömyysturvalakia. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnassa otettaisiin käyt-

töön uutena ratkaisukokoonpanona yhden tuomarin kokoonpano, jonka käyttöalaa laajennettaisiin myös sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa. Asian käsittelyä koskevia säännöksiä täsmennettäisiin siten, että laeissa säädettäisiin entistä tarkemmin hallintolainkäyttölain soveltamisesta muutoksenhakulautakunnissa. Vastaavat säännökset sisältyisivät myös uuteen lakiin tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan ratkaisukokoonpanoja ja varapuheenjohtajien ja jäsenten nimittämistä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivästä tammikuuta 2011.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta katsoo, että esitetyt muutokset vahvistavat tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan asemaa tuomioistuimen kaltaisena lainkäyttöelimenä. Sääntely muodostuu nyt lakiteknisesti samanlaiseksi kuin muissakin sosiaalivakuutuksen alalla toimivissa muutoksenhakulautakunnissa, kun lautakunnan organisaatiosta säädetään omassa laissa ja tapaturmavakuutuslakiin jäävät muutoksenhakuoikeutta ja muutoksenhakumenettelyä koskevat sisällölliset säännökset.

Asioiden käsittelyä nopeutetaan, kun yhden tuomarin kokoonpano otetaan käyttöön paitsi tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnassa myös työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnassa sekä työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnassa. Lisäksi sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa sen käyttöä laajennetaan. Valiokunta korostaa, että riittävän oikeusvarmuuden takaamiseksi yhden tuomarin kokoonpanossa on perusteltua ratkaista vain yksinkertaisia ja oikeudellisesti selkeitä asioita, ja asiat, jotka vaativat laajempaa selvittelyä ja laajempaa oikeudellista arviointia, tulee siirtää lakiin sisältyvän harkintavallan nojalla jaoston ratkaistaviksi.

Sosiaalivakuutuksen muutoksenhakuelimissä käsiteltävien asioiden luonteen vuoksi on yksilön oikeusturvan kannalta tärkeää, että asiat käsitellään asiantuntevassa kokoonpanossa ja riittävän joutuisasti. Myös lainkäyttöelimen riippumattomuus on keskeinen seikka kansalaisten luottamuksen säilyttämiseksi ratkaisutoiminnan oikeudenmukaisuuteen. Tästä syystä muun muassa potilaan terveydentilaa arvioivien tulee olla paitsi asianmukaisen asiantuntijuuden omaavia myös mahdollisimman objektiivisia ja puolueettomia. Hakijan luottamus hänen asiaansa ratkaisevien tahojen puolueettomuuteen on koko järjestelmää kohtaan koetun luottamuksen kannalta keskeistä.

Valiokunta pitää ratkaisutoiminnan luotettavuuden kannalta tärkeänä myös sitä, että muutoksenhakulautakunnan on toimitettava suullinen käsittely, jos asianosainen sitä pyytää. Asianosaisen pyytämä suullinen käsittely voidaan jättää toimittamatta, jos vaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään heti tai jos suullinen käsittely on asian laadun vuoksi tai muusta syystä ilmeisen tarpeeton. Valiokunta viittaa tältä osin myös eduskunnan oikeusasiamiehen kannanottoon työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaa koskevassa ratkaisussa, jossa hän on pitänyt

tärkeänä sitä, että eläkkeen hakijat saavat mahdollisuuden asiansa ja erityisesti työkykynsä selvittämiseen suullisessa käsittelyssä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (Dnr:o 2708/4/04).

Valiokunta ehdottaa sanonnallista täsmennystä tapaturma-asoiden muutoksenhakulautakuntaa koskevan lakiehdotuksen 14 §:n 5 momenttiin, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaa koskevan lakiehdotuksen 8 a §:n 1 momenttiin sekä työttömyysturvalakia koskevan lakiehdotuksen 12 a luvun 3 a §:n 1 momenttiin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että 2., 4, ja 6—10. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja

että 1., 3. ja 5. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 14 §, 3. lakiehdotuksen 8 a § ja 5. lakiehdotuksen 12 a luvun 3 a § muutettuina seuraavasti:

Valiokunnan muutosehdotukset

1. lakiehdotus

14 §

Asian käsittely

(1—4 mom. kuten HE)

Muutoksenhakulautakunta voi poistaa *vakuumuslaitoksen* lainvoimaisen päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi siten kuin siitä erikseen lailla säädetään.

(6 mom. kuten HE)

3. lakiehdotus

8 a §

Puheenjohtajan ratkaistavat asiat

Muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ratkaisee esittelystä asiat, joissa on kysymys:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) uuden selvityksen johdosta *eläkelaitoksele* kokonaisuudessaan palautettavasta tai siirrettävästä asiasta;

(4—6 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

5. lakiehdotus

12 a luku

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta

3 a §

Puheenjohtajan ratkaistavat asiat

Sen estämättä, mitä 3 §:n 2 momentissa säädetään, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ratkaisee esittelystä asiat, joissa on kysymys:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) uuden selvityksen johdosta (*poist.*) kokonaisuudessaan palautettavasta tai siirrettävästä asiasta;

(4—6 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

StVM 42/2010 vp — HE 218/2010 vp

Helsingissä 1 päivänä joulukuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Inkeri Kerola /kesk	Markku Pakkanen /kesk
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Päivi Räsänen /kd
jäs.	Maria Guzenina-Richardson /sd	Paula Sihto /kesk
	Arja Karhuvaara /kok	Seppo Särkiniemi /kesk
	Anneli Kiljunen /sd	Satu Taiveaho /sd
	Marjaana Koskinen /sd	Lenita Toivakka /kok
	Håkan Nordman /r	Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.